

З ІСТОРІЇ ВИДАННЯ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА ХІМІЇ В УКРАЇНІ (КІН. ХІХ – ПОЧ. ХХІ СТ.)

Надія Зубко, наукова співробітниця

Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника

м. Львів, Україна

nadiannazubko@gmail.com

Шкільні підручники хімії відіграють важливу роль у формуванні загальних і спеціальних освітніх компетенцій. Їхня функційність залежить не лише від якісних характеристик авторського твору, а й від видавничо-поліграфічного втілення, особливості якого простежуються у межах різних періодів й етапів у виданні шкільних підручників.

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. становлення хімії як самостійного предмета зумовило видання у Києві, Харкові, Чернівцях, Львові та інших містах переважно російськомовних, перекладених, часом щедро ілюстрованих підручників хімії, елементи видавничої культури яких (передмови, покажчики) “перейшли” у книги радянського періоду.

Упродовж 1920-х – на початку 1930-х рр. підручники хімії українських та іноземних авторів випускали приватні, кооперативні і державні видавництва. На їхній зміст вплинуло впровадження комплексно-проектної системи навчання, а на оформлення – брак матеріальних і трудових ресурсів. Наступний етап – 1933–1948 рр. – позначений запровадженням типової програми і випуском уніфікованого радянського підручника, щоправда, поліграфічно якіснішого, з розлогішим апаратом. Відтак до поч. 1990-х рр. стабільні підручники щорічно перевидавали як стереотипні або перероблені (деякі до двадцяти разів).

Окремий період у розвитку шкільного книговидання припадає на роки незалежності. У серед. 1990-х рр. у державних і приватних видавництвах випущено пробні оригінальні національні підручники, в яких український контекст виявляється через призму персоналій, топонімів, номеносферу виробництв тощо і які, з погляду видавничого втілення, дещо поступалися радянським (неякісний папір, дефекти друку). Наприкінці 1990-х рр. поряд з перевиданнями апробованих підручників хімії, випущено експериментальні. Вони містили нову хімічну номенклатуру, були пристосовані до нових програм, поліпшені в художньо-поліграфічному аспекті (офсетний папір, друк у дві фарби, кольорові ілюстровані вклейки), збагачені примітками, словниками, покажчиками тощо. Третій (від 2007 р.) і четвертий (від 2010 р.) етапи пов’язані з конкурсним відбором навчальних книг для основної і старшої (профільної) школи, відповідно і зростанням варіативності в підручникотворенні. Деякі навчальні книги були продубльовані мовами нацменшин, доповнені іншими складниками навчальних комплектів.